

بسم الله الرحمن الرحيم

آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته مصوب نهایی جلسه 339 مورخ 76/12/14

آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی پیشنهادی کمیسیون تدوین آیین نامه ها که در جلسات 316 الی 339 شورای عالی برنامه ریزی مورخ 76/2/14 در 12 فصل ، 66 ماده و 48 تبصره به تصویب نهایی رسید . این آیین نامه برای آن دسته از دانشجویانی که از سال تحصیلی 77-1376 و بعد وارد دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی می شوند لازم الاجرا است و از این تاریخ به بعد کلیه آیین نامه ها و بخشنامه های مغایر با آن برای این دسته از دانشجویان لغو می شود .

رای صادره سیصدوسی نهمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ 76/2/14 در مورد آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی صحیح است ، به دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و همه واحدهای مجری، برای اجرا ابلاغ می شود .

دکتر محمد رضا هاشمی گلپایگانی
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری
رئیس شورای عالی برنامه ریزی

رونوشت :

- معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
- معاونت آموزشی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

خواهشمند است به دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و واحدهای مجری ابلاغ نمائید

دکتر سید محمد کاظم نائینی
دبیر شورای عالی برنامه ریزی

تعاریف ۱

در این آیین‌نامه تعاریف زیر پذیرفته شده است.

1- دانشگاه:

به همه دانشگاهها، مؤسسات آموزش عالی اعم از آموزشی و پژوهشی، روزانه و شبانه دولتی و غیردولتی، «دانشگاه» گفته می‌شود.

2- دانشکده:

دانشکده واحدی از یک دانشگاه است که در رده خاصی از علوم فعالیت دارد. مانند دانشکده علوم، دانشکده برق، دانشکده الهیات و نظایر آن.

3- گروه آموزشی:

گروه آموزشی واحدی از یک دانشکده یا یک دانشگاه است، که در یک رشته خاص یا چند رشته متجانس فعالیت دارد. مانند گروه ریاضی، گروه معارف اسلامی و نظایر آن.

4- گروه برنامه‌ریزی:

منظور از گروه برنامه‌ریزی یکی از گروههای نه‌گانه شورای عالی برنامه‌ریزی است که در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری استقرار دارند.

5- گروه آزمایشی:

منظور از گروه آزمایشی یکی از گروههای آزمایشی سازمان سنجش آموزش کشور در امتحانات سراسری دانشگاهها است، که داوطلبان را برحسب رشته‌های انتخابی به گروههای خاص تقسیم می‌کند.

1- این تعاریف که عموماً به تصویب مراجع ذی‌ربط رسیده است مورد تأیید شورای عالی برنامه‌ریزی است بنابراین جزو لاینفک این آیین‌نامه است و هر نوع تغییر یا تفسیر مغایر با آن مجاز نیست.

6- دوره:

منظور از دوره در نظام آموزش عالی، مدت زمانی است که دانشجو وارد دانشگاه شده و در یک رشته خاص تحصیل می‌کند و در آن رشته فارغ‌التحصیل می‌شود. مانند دوره کاردانی، دوره کارشناسی و ...

7- اداره آموزش:

منظور از اداره آموزش، یک واحد اداری در یک دانشکده یا دانشگاه است که همه امور آموزشی مربوط به دانشجویان از قبیل نام‌نویسی، انتخاب واحد، انجام امتحانات، جمع‌آوری نمرات و اعلام نتایج را بر عهده دارد.

8- استاد:

هر عضو هیأت علمی که مسئولیت تدریس دروس نظری یا عملی را در دانشگاه بر عهده دارد استاد نامیده می‌شود.

9- رشته:

رشته یکی از شعب فرعی از گروه‌های علمی (علوم پزشکی، علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، کشاورزی، هنر، تربیت معلم و علمی - کاربردی) است که از لحاظ موضوع کاملاً مشخص و از دیگر موضوعات متمایز بوده و حداقل به یک کارآیی مشخص می‌انجامد. دروس مشترک در دو رشته متفاوت، نباید از 30 درصد کل واحدها در هر رشته تجاوز کند.

10- گرایش:

هر یک از شعب یک رشته که ناظر بر یک تخصص باشد، گرایش نامیده می‌شود. اختلاف دروس در دو گرایش از یک رشته نباید از 7 درصد کل واحدهای رشته کمتر و از 30 درصد کل واحدها بیشتر باشد.

فصل اول

شرایط ورود و نام‌نویسی

شرایط ورود

ماده 1:

شرایط ورود در دوره‌های کاردانی، کارشناسی (پیوسته و ناپیوسته)، کارشناسی ارشد پیوسته و دوره‌های دکتری عمومی پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی و دامپزشکی، اعم از دوره‌های روزانه و شبانه به شرح زیر است:

1- مجاز بودن به تحصیل از نظر قوانین و مقررات جاری کشور و داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی، برابر مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی.

2- داشتن گواهینامه پایان دوره متوسطه از داخل یا خارج کشور، مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش (با توجه به نظام جدید آموزش متوسطه) یا برابر آن برای آموزش‌های حوزوی (مطابق مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی) و یا داشتن گواهینامه دوره کاردانی برای ورود به دوره کارشناسی ناپیوسته که حسب مورد به تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده باشد.

3- پذیرفته شدن در آزمون ورودی.

4- سپردن تعهد خدمت براساس ضوابط و قانون آموزش رایگان یا پرداخت شهریه مطابق تعرفه و مقرراتی که از طریق مراجع ذی‌ربط صادر می‌شود.

نام‌نویسی

ماده 2:

پذیرفته‌شدگان آزمون ورودی، موظفند در مهلت‌هایی که توسط دانشگاه اعلام می‌شود، برای نام‌نویسی و انتخاب واحد مراجعه نمایند. عدم مراجعه برای نام‌نویسی در نخستین نیمسال تحصیلی پس از اعلام نتایج آزمون، انصراف از تحصیل تلقی خواهد شد.

ماده 3:

دانشجو موظف است در هر نیمسال، در زمانی که دانشگاه اعلام می‌کند، برای ادامه تحصیل و انتخاب واحد به اداره آموزش مراجعه کند. عدم مراجعه دانشجو برای نام‌نویسی بدون اطلاع و عذر موجه، در یک نیمسال، به منزله انصراف از تحصیل است. در صورت تأخیر و یا عذر موجه، حق انتخاب واحد و ادامه تحصیل را در آن نیمسال ندارد. ولی آن نیمسال جزو مدت مجاز تحصیل وی محسوب می‌شود.

تبصره:

دانشجو موظف است عذر موجه خود را در خودداری از نام‌نویسی، با دلایل مستند، به طور مکتوب در اولین ماه بعد از آغاز هر نیمسال تحصیلی، به اداره آموزش دانشگاه اطلاع دهد.

منع تحصیل همزمان

ماده 4:

دانشجو در یک زمان حق نام‌نویسی و ادامه تحصیل در بیش از یک رشته و در هر رشته بیش از یک گرایش در یک یا چند دانشگاه را نخواهد داشت. در صورت تخلف، از ادامه تحصیل در یکی از رشته‌های انتخابی به تشخیص کمیسیون بررسی موارد خاص وزارت محروم و سوابق تحصیلی وی باطل اعلام می‌شود و دانشجو در این حال موظف است کلیه هزینه‌های مربوط به رشته حذف شده را مطابق تعرفه‌های تعیین شده به دانشگاه ذی‌ربط بپردازد.

تبصره:

دانشجویان ممتاز (استعدادهای درخشان)، از شمول این ماده مستثنی هستند. تعریف دانشجوی ممتاز، و ضوابط اجرایی این تبصره، توسط شورای هدایت استعدادهای درخشان در آموزش عالی تعیین و ابلاغ می‌شود.

فصل دوم

نظام آموزشی

تعریف واحد درسی

ماده 5:

آموزش در تمام دانشگاههای کشور مبتنی بر نظام واحدی است. در نظام واحدی، ارزش هر درس با تعداد واحدهای آن درس سنجیده می‌شود و قبولی یا عدم قبولی دانشجو در یک درس، به همان درس محدود است. هر واحد درس، مقدار یا میزان درسی است که مفاد آن به صورت نظری 16 ساعت، عملی (یا آزمایشگاهی) 32 ساعت، کارگاهی (یا عملیات میدانی) 48 ساعت، کارآموزی و کارورزی (یا کار در عرصه) 64 ساعت، در طول یک نیمسال تحصیلی (یا دوره تابستانی) و طبق برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی تدریس می‌شود. در مورد رشته‌هایی که دارای پروژه هستند مدت اجرای پروژه متناسب با واحد آن، توسط استاد مربوط تعیین می‌شود.

سال تحصیلی

ماده 6:

هر سال تحصیلی مرکب از دو نیمسال تحصیلی و عنداللزوم یک دوره تابستانی است و هر نیمسال تحصیلی شامل 16 هفته و هر دوره تابستانی شامل 6 هفته آموزش است.

تبصره:

مدت امتحانات پایانی نیمسال یا پایان دوره تابستانی جزو مدت آموزش محسوب نمی‌شود.

حدود اختیارات دانشگاه در مورد برنامه درسی

ماده 7:

تمام دانشگاهها موظفند برنامه‌های درسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی را اجرا نمایند. ترتیب دروس با رعایت پیشنیازها، روش تدریس، و جابه‌جا کردن ریز مواد و طرح مطالب جدید در یک درس و انتخاب منابع بر عهده دانشگاهها است.

دروس انتخابی

ماده 8:

دانشگاهها می‌توانند در هر رشته به تشخیص گروه مربوط تعدادی از دروس مرتبط با رشته را تعیین و به عنوان دروس انتخابی به دانشجویان ارائه دهند. مشروط بر آنکه تعداد واحدها از سقف مجاز در هر رشته تجاوز نکند.

ساعات حل تمرین

ماده 9:

دانشگاهها می‌توانند، در صورت لزوم، به تشخیص گروه آموزشی، در هر رشته از دوره‌های کارشناسی، تا 20 ساعت، در دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته تا 10 ساعت به عنوان حل تمرین به ساعات تدریس رشته، در طول دوره بیفزایند.

فصل سوم

واحدهای درسی و طول مدت تحصیل

تعداد واحدها

ماده 10:

تعداد واحدهای درسی لازم برای گذراندن هر یک از دوره‌های تحصیلی به شرح زیر است:
دوره‌های کاردانی: بین 68 تا 72 واحد
دوره‌های کارشناسی پیوسته غیر از رشته‌های فنی و مهندسی: 130 تا 136 واحد.
دوره‌های کارشناسی پیوسته فنی و مهندسی: 130 تا 141 واحد.
دوره‌های کارشناسی ناپیوسته: 67 تا 70 واحد.
دوره‌های کارشناسی ارشد پیوسته: 172 تا 182 واحد.

ماده 11:

هر دانشجو می‌تواند در هر نیمسال تحصیلی حداقل 12 و حداکثر 20 واحد درسی را انتخاب کند.

تبصره 1:

در آخرین نیمسال تحصیلی، دانشجو از رعایت شرط انتخاب حداقل 12 واحد معاف است.

تبصره 2:

در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل تنها یک درس باقیمانده داشته باشد، با نظر دانشگاه و تأیید استاد مربوط، می‌تواند امتحان آن درس را در طول نیمسال از طریق معرفی به استاد بگذراند.²

² - به استناد تبصره 1 ماده 11 آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی مصوب جلسه 339 شورای عالی برنامه ریزی اردیبهشت 76 دانشجو در آخرین نیمسال تحصیلی از رعایت شرط انتخاب حداقل 12 واحد معاف است و چنانچه از 10 واحد باقیمانده 6 واحد را در ترم تابستان بگذرانند ملزم به اخذ 4 واحد دیگر در نیمسال تحصیلی بعد می باشد . لذا اخذ واحد درسی خارج از تقویم دانشگاهی امکان پذیر نمی باشد .

تبصره 3:

اگر دانشجویی در یک نیمسال میانگین کل نمراتش حداقل 17 باشد می‌تواند با نظر دانشگاه در نیمسال بعد حداکثر تا 24 واحد درسی را انتخاب کند.

تبصره 4:

در مواردی که دانشجو برای فراغت از تحصیل حداکثر 24 واحد باقی داشته باشد، حتی اگر مشروط باشد، با نظر دانشگاه، می‌تواند تمامی واحدهای باقی‌مانده را در یک نیمسال انتخاب کند.

تبصره 5:

تعداد واحدهای انتخابی در دوره تابستانی حداکثر 6 واحد درسی است.

دروس پیشنهادی

ماده 12:

آن دسته از پذیرفته‌شدگان آزمون سراسری ورودی دانشگاهها در دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته در همه رشته‌های تحصیلی که نمره خام امتحان آنها، در آزمون ورودی، در یک یا چند درس، به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه پذیرنده، از حدنصاب معینی کمتر باشد، موظفند حسب نیاز رشته دروسی را که آن دانشگاه تعیین می‌کند به عنوان دروس جبرانی یا (پیشنیز دانشگاهی) علاوه بر دروس مندرج در برنامه مصوب بگذرانند.

تبصره 1:

تعیین نوع درس، تعداد واحد، ریز مواد، نحوه ارائه، و زمان تدریس دروس پیشنهادی دانشگاهی بر عهده شورای آموزشی دانشگاه پذیرنده است.

تبصره 2:

سازمان سنجش آموزش کشور، موظف است پس از اعلام نتایج آزمون ورودی، کارنامه پذیرفته‌شدگان مشتمل بر نمره خام آنها را در هر یک از مواد امتحانی در اختیار دانشگاههای ذی‌ربط قرار دهد.

تبصره 3:

ارائه دروس پیشنهاد دانشگاهی و چگونگی اجرای آنها در دانشگاهها، از هر حیث، مانند دروس دانشگاهی و تابع مقررات آموزش عالی است.

نمره این دروس در کارنامه دانشجو ثبت و در میانگین نمرات پایان نیمسال و همچنین در میانگین کل نمرات دانشجو، محاسبه می‌شود و در مشروطی، قبولی یا ردی دانشجو نیز تأثیر دارد.

تبصره 4:

به حداکثر طول دوره تحصیل دانشجویانی که حداقل 8 واحد از دروس پیشنهاد دانشگاهی را گذرانده باشند، یک نیمسال تحصیلی افزوده می‌شود.

طول دوره

ماده 13:

حداکثر مدت مجاز تحصیل در دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته 3 سال و در دوره‌های کارشناسی پیوسته 6 سال است. در صورتی که دانشجو نتواند واحدهای دوره را در حداکثر مدت مجاز تحصیل با موفقیت بگذراند از دانشگاه مربوط اخراج می‌شود.

فصل چهارم

حضور و غیاب

حضور در جلسات درس

ماده 14:

حضور دانشجو در تمام جلسات مربوط به هر درس الزامی است و ساعات غیبت دانشجو در هر درس نباید از $\frac{3}{16}$ مجموع ساعات آن درس تجاوز کند، در غیراین صورت نمره دانشجو در آن درس صفر محسوب می‌شود.

تبصره 1:

در صورتی که غیبت دانشجو در هر درس بیش از $\frac{3}{16}$ باشد ولی غیبت او موجه تشخیص داده شود، آن درس حذف می‌شود. در این حال رعایت حدنصاب 12 واحد در طول نیمسال برای وی الزامی نیست. ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.

تبصره 2:

غیبت در جلسات دو هفته اول هر درس، به دلیل حذف و اضافه یا به هر دلیل دیگر مجاز نیست و در صورت پیشامد جزو $\frac{3}{16}$ غیبت مجاز دانشجو محسوب می‌شود.

غیبت در امتحان

ماده 15:

غیبت غیرموجه در امتحان هر درس به منزله گرفتن نمره صفر در امتحان آن درس است و غیبت موجه در امتحان هر درس موجب حذف آن درس می‌گردد.

ماده 16:

تشخیص موجه بودن غیبت در جلسات درس و در امتحان بر عهده شورای آموزشی دانشگاه یا کمیته منتخب آن شورا است.

فصل پنجم

حذف و اضافه

ماده 17:

دانشجو می‌تواند در هر نیمسال تحصیلی، فقط در مهلتی کمتر از دو هفته، پس از شروع نیمسال تحصیلی حداکثر دو درس دیگر انتخاب یا دو درس انتخابی خود را حذف یا دو درس انتخابی خود را با دو درس دیگر جابه‌جا نماید، مشروط بر آنکه تعداد واحدهای انتخابی وی از حد مقرر تجاوز نکند.

ماده 18:

در صورت اضطرار، دانشجو می‌تواند تا 5 هفته به پایان نیمسال تحصیلی مانده، فقط یکی از درس‌های نظری خود را با تأیید گروه آموزشی مربوط حذف کند، مشروط بر آنکه اولاً غیبت دانشجو در آن درس بیش از $\frac{3}{16}$ مجموع ساعات آن درس نباشد و ثانیاً، تعداد واحدهای باقیمانده وی از 12 واحد کمتر نشود.

ماده 19:

حذف کلیه درس‌های اخذ شده در یک نیمسال، تنها در صورتی مجاز است که بنا به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه، دانشجو قادر به ادامه تحصیل در آن نیمسال نباشد. در این صورت نیمسال مزبور جزو حداکثر مجاز تحصیل دانشجو محسوب خواهد شد.

فصل ششم

ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو

معیارهای ارزیابی

ماده 20:

ارزیابی پیشرفت دانشجو در هر درس براساس میزان حضور و فعالیت در کلاس، انجام تکالیف درسی و نتایج امتحانات بین نیمسال و پایان نیمسال صورت می‌گیرد و استاد هر درس مرجع ارزیابی دانشجو در آن درس است.

تبصره:

برگزاری امتحان پایان نیمسال برای هر درس الزامی است.

ماده 21:

معیار ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو نمره درس است و نمرات دانشجو در هر درس به صورت عددی بین صفر تا بیست تعیین می‌شود.

ماده 22:

حداقل نمره قبولی در هر درس 10 است. دانشجویی که در هر یک از دروس الزامی مردود شود، در اولین فرصت، ملزم به تکرار آن است. با این حال نمرات کلیه دروس اعم از قبولی و ردی در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین منظور می‌شود.

تبصره:

اگر دانشجویی در یک درس اختیاری مردود شد، به جای آن درس می‌تواند از جدول دروس انتخابی در برنامه مصوب، درس دیگری را انتخاب کند.

درس ناتمام

ماده 23:

در موارد استثنایی، نمره تمرین دبیری، کارآموزی و کارورزی، عملیات صحرائی، کار در عرصه و دروسی که در برنامه آموزشی مصوب، توأم با پروژه ارائه می‌شود، در صورتی که به تشخیص استاد و تأیید گروه آموزشی مربوط، تکمیل آنها در طول یک نیمسال تحصیلی میسر نباشد، ناتمام تلقی می‌گردد. نمره ناتمام باید حداکثر تا پایان نیمسال بعد به نمره قطعی تبدیل گردد.

اعلام نمرات

ماده 24:

استاد موظف است گزارش نمره نهایی هر درس را حداکثر ظرف 10 روز پس از برگزاری امتحان آن درس به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط تسلیم نماید.

ماده 25:

اداره آموزش هر دانشکده یا واحد ذی ربط در هر دانشگاه موظف است نمرات دانشجویان را حداکثر تا دو هفته پس از برگزاری آخرین امتحان هر نیمسال و بعد از رسیدگی به اعتراضات دانشجویان و رفع اشتباهات احتمالی، به آموزش کل دانشگاه تسلیم نماید.

تبصره:

نمره پس از اعلام به آموزش کل دانشگاه غیرقابل تغییر است.

میانگین نمرات

ماده 26:

در پایان هر نیمسال تحصیلی، میانگین نمرات دانشجو در آن نیمسال و میانگین کل نمرات او تا پایان آن نیمسال و در پایان دوره تحصیلی، میانگین کل نمرات دانشجو، محاسبه و در کارنامه وی ثبت می شود.

تبصره 1:

برای محاسبه میانگین نمرات، تعداد واحدهای هر درس در نمره آن درس ضرب می شود و مجموع حاصل ضربها در تمام دروسی که دانشجو برای آنها نمره گرفته است (اعم از ردی یا قبولی) بر تعداد کل واحدهای اخذ شده تقسیم می شود.

تبصره 2:

دوره تابستانی، به عنوان نیمسال تحصیلی محسوب نمی شود. نمرات دروسی که دانشجو در دوره تابستانی می گذراند، تنها در محاسبه میانگین کل دانشجو محسوب می شود. به همین نحو نمرات دانشجو، در نیمسالی که الزاماً کمتر از 12 واحد انتخاب می کند، و کسر بودن واحدها خارج از اراده او است نیز مانند دروس تابستانی در میانگین کل او محاسبه می شود، ولی آن نیمسال جزو حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجو محسوب خواهد شد.

نام‌نویسی مشروط

ماده 27:

میانگین نمرات دانشجو در هیچ نیمسال تحصیلی نباید کمتر از 12 باشد، در غیر اینصورت، نام‌نویسی دانشجو در نیمسال بعد، به صورت مشروط خواهد بود.

تبصره:

هر دانشگاه موظف است موضوع مشروط بودن دانشجو را هر بار به وی، کتباً اطلاع دهد. و یک نسخه از آن را در پرونده دانشجو ضبط نماید. با این وصف قصور در اخطار به وی از طرف دانشگاه و یا اظهار بی‌اطلاعی دانشجو از این امر، مانعی در اجرای مقررات نخواهد بود.

ماده 28:

دانشجویی که به صورت مشروط نام‌نویسی می‌کند، جز در آخرین نیمسال تحصیلی حق انتخاب بیش از 14 واحد درسی در آن نیمسال را ندارد.

اخراج دانشجوی مشروط

ماده 29:

در صورتی که میانگین نمرات دانشجو در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته در سه نیمسال متوالی یا 4 نیمسال متناوب و در دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته در دو نیمسال تحصیلی، اعم از متوالی یا متناوب، کمتر از 12 باشد در هر مرحله‌ای که باشد، از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

ماده 30:

دانشجویی که به لحاظ مشروط شدن بیش از حد، از ادامه تحصیل در دوره کارشناسی محروم می‌شود، در صورتی که واحدهای مقطع پایین‌تر رشته مربوط را تا سقف مجاز، با موفقیت گذرانده باشد و میانگین کل او در این واحدها کمتر از 12 نباشد، می‌تواند با رعایت سایر ضوابط مربوط، مدرک مرسوم مقطع پایین‌تر را در آن رشته دریافت کند.³

³ - اصلاحی ماده 30 مصوب جلسه 339 مورخ 76/2/14 شورای عالی برنامه ریزی: دانشجویی که به علت مشروط شدن یا به هر دلیل دیگر از ادامه تحصیل در دوره کارشناسی محروم یا منصرف می‌شود، در صورتی که حداقل 70 واحد درسی را با نمره قبولی گذرانده باشد، می‌تواند مدرک کاردانی در همان رشته دریافت کند.

تبصره:

در صورتی که رشته تحصیلی دانشجو در مقطع پایین تر وجود نداشته باشد و آن رشته فاقد برنامه مصوب باشد، دانشجو می تواند با نظر گروه آموزشی مربوط، به یکی از رشته های موجود نزدیک به رشته تحصیلی خود، در مقطع پایین تر، در آن دانشگاه یا دانشگاه دیگر، تغییر رشته دهد و پس از تطبیق واحدها با رشته جدید و گذراندن واحدهای کمبود، در آن مقطع فارغ التحصیل شود. بدیهی است که تطبیق واحدها و تعیین دروس کمبود، بر عهده گروه آموزشی دانشگاه پذیرنده است^{۴-۵}.

ماده 31:

دانشجویی که به دلیل مشروط شدن بیش از حد، از ادامه تحصیل محروم می شود، در صورت انجام یا لغو تعهداتی که در دوران تحصیل سپرده است، می تواند برای تحصیل مجدد، در آزمون سراسری شرکت کند. و در صورت قبولی در رشته مورد علاقه خود ادامه تحصیل دهد. دانشگاه پذیرنده می تواند، واحدهایی را که دانشجو در رشته قبلی گذرانده است، با برنامه رشته جدید تطبیق داده و طبق ضوابط این آیین نامه بعضی یا تمام آنها را بپذیرد.

شمول آیین نامه به دوره کارشناسی ارشد پیوسته

ماده 32:

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد پیوسته، در طول تحصیل تا سقف واحدهای قابل قبول دوره کارشناسی (135 تا 140) تابع مقررات این آیین نامه است و در دروس تخصصی، پروژه و پایان نامه که در برنامه مصوب با علامت ستاره مشخص شده اند تابع آیین نامه کارشناسی ارشد ناپیوسته خواهد بود.

⁴ - اصلاحی تبصره ماده 30 مصوب جلسه 339 مورخ 76/2/14 شورای عالی برنامه ریزی : صدور مدرک کاردانی حسب تقاضای دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته ، یا مجری بودن دانشگاه صادر کننده مدرک کاردانی صورت می گیرد .
⁵ - صدور مدرک کاردانی حسب تقاضای دانشجو و صرف نظر از وجود دوره کاردانی مصوب در آن رشته، یا مجری بودن دانشگاه صادر کننده مدرک کاردانی صورت می گیرد . (شماره 2/22220 مورخ 81/12/1)

فصل هفتم

مرخصی تحصیلی و انصراف از تحصیل

مرخصی تحصیلی

ماده 33:

دانشجو می‌تواند در هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته حداکثر برای 1 نیمسال و در دوره کارشناسی پیوسته برای 2 نیمسال متوالی یا متناوب از مرخصی تحصیلی استفاده کند.

تبصره:

مدت مرخصی تحصیلی، جزو حداکثر مدت مجاز تحصیل دانشجو در هر دوره محسوب می‌شود.

ماده 34:

تقاضای مرخصی تحصیلی باید به صورت کتبی، حداقل دو هفته قبل از شروع نام‌نویسی هر نیمسال، توسط دانشجو به اداره آموزش دانشکده یا دانشگاه تسلیم گردد.

تبصره:

اداره آموزش موظف است پس از کسب نظر از گروه آموزشی ذی‌ربط قبل از اتمام مهلت نام‌نویسی، موافقت یا عدم موافقت با درخواست دانشجو را کتباً به وی ابلاغ نماید.

انصراف از تحصیل

ماده 35:

ترک تحصیل بدون کسب اجازه از دانشگاه محل تحصیل، انصراف از تحصیل محسوب می‌شود. و دانشجوی منصرف از تحصیل، حق ادامه تحصیل ندارد.

تبصره:

در موارد استثنایی، که دانشجو ترک تحصیل خود را موجه می‌داند، باید دلایل آن را حداقل یک ماه قبل از پایان همان نیمسال به دانشگاه ارائه دهد. در صورت تأیید موجه بودن ترک تحصیل توسط دانشگاه، آن نیمسال جزو مرخصی تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.

6 - با توجه به مصوبه جلسه 397 مورخ 79/4/19 شورای عالی برنامه ریزی (مادران شاغل به تحصیل، در تمام رشته های دانشگاهی و در کلیه مقاطع تحصیلی، می توانند از یک نیمسال تحصیلی مرخصی زایمان، (علاوه بر مرخصی مجاز دوره) ، بدون احتساب در سنوات تحصیلی، استفاده کنند .)

ماده 36:

دانشجویی که بخواهد از تحصیل منصرف شود، باید درخواست انصراف خود را شخصاً به اداره آموزش دانشگاه تسلیم نماید. این دانشجو مجاز است فقط برای یک بار در فاصله یک ماه از تاریخ درخواست، تقاضای انصراف خود را پس بگیرد. پس از انقضای این مهلت، حکم انصراف از تحصیل وی صادر می‌شود و دانشجو پس از آن، حق ادامه تحصیل در آن دوره را ندارد.

تبصره 1:

دانشجوی منصرف از تحصیل موظف است به کلیه تعهداتی که در دوران تحصیل سپرده است، عمل کند.

تبصره 2:

تحصیل مجدد دانشجوی منصرف از تحصیل موکل به شرکت و قبولی در آزمون سراسری براساس ضوابط مربوط است.

مرخصی تحصیلی همسر دانشجوی بورسیه و همسر کارکنان دولت

ماده 37:

دانشجویی که به عنوان همسر یکی از کارکنان دولت، یا همسر یکی از دانشجویان بورسیه، به عنوان همراه به خارج از کشور اعزام می‌شود، می‌تواند با ارائه حکم مأموریت همسر و به تشخیص و به تأیید شورای آموزشی دانشگاه، علاوه بر استفاده از میزان مرخصی استحقاقی در طول دوره تحصیل، تا 4 سال دیگر نیز از مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات بهره‌مند گردد.

فصل هشتم

انتقال

تعریف انتقال

ماده 38:

انتقال به معنی تغییر محل تحصیل دانشجو از یک دانشگاه به دانشگاه دیگر در همان رشته و همان مقطع تحصیلی است.

ماده 39:

انتقال دانشجو به هر یک از دانشگاههای تهران ممنوع است جز در موارد زیر:

- 1- شهادت، فوت یا معلول شدن سرپرست خانواده دانشجو، به طوری که وی به تشخیص مراجع قانونی، به عنوان کفیل خانواده شناخته شود.
- 2- معلولیت مؤثر دانشجو، به نحوی که به تشخیص شورای عالی پزشکی به طور مستقل قادر به ادامه زندگی نباشد.
- 3- ازدواج رسمی و دائمی دانشجوی دختر، که محل تحصیل یا اشتغال شوهر در تهران باشد. به تأیید مراجع ذی ربط.

تبصره 1:

هریک از موارد مذکور در این ماده باید بعد از قبولی دانشجو در دانشگاه صورت گرفته باشد.

تبصره 2:

برای کارمندان رسمی یا پیمانی دولت، ارائه حکم اشتغال ضروری است. و اگر شغل همسر آزاد است گواهی اشتغال و سکونت او در تهران باید به تأیید مراجع قانونی یا نیروی انتظامی رسیده باشد.

تبصره 3:

اصلاحی جلسه 339 مورخ 86/2/14 شورای عالی برنامه ریزی : در موارد استثنایی که دانشگاه تشخیص می دهد، چنانچه محل تحصیل دانشجوی دختر در تهران باشد و شوهر او نیز در شهرستان دانشجو باشد، اگر رشته تحصیلی دختر در شهرستان (محل تحصیل شوهر) موجود نباشد، شوهر او می تواند به عنوان دانشجوی مهمان دائم در یکی از دانشگاه های تهران جایابی شود. در اینحال رعایت سقف 40 درصد واحدهای دوره(موضوع ماده 52) برای دانشجوی مهمان

دائم الزامی نیست و مدرک فراغت از تحصیل دانشجو در پایان دوره توسط دانشگاه مبدا صادر می شود .

تبصره 4:

اصلاحی جلسه 339 مورخ 86/2/14 شورای عالی برنامه ریزی: به منظور توزیع دانشجویان انتقالی به تهران و جلوگیری از سرگردانی آنان در تعیین محل تحصیل، کمیته ای در معاونت دانشجویی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به نام کمیته انتقال تشکیل می شود . این کمیته می تواند برای پذیرش دانشجوی انتقالی در هر یک از دانشگاه های تهران سهمیه تعیین کرده و دانشجویان انتقالی را مطابق سهمیه جایابی کند . در این خصوص بند الحاقی به ماده 2 آیین نامه اجرایی کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی، موضوع بخشنامه شماره 11/5498 مورخ 1381/5/1 به قوت خود باقی است .

ماده 40:

انتقال دانشجو از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی تهران به شهرستانها و از شهرستانها به یکدیگر، در یک رشته و در یک مقطع، به شرط موافقت دانشگاههای مبدأ و مقصد بلامانع است.

ماده 41:

انتقال از دوره های شبانه به روزانه، از دانشگاه پیام نور به دانشگاههای حضوری (اعم از روزانه و شبانه) و از دانشگاههای غیردولتی به دانشگاههای دولتی ممنوع است ولی انتقال به عکس آن، با موافقت مبدأ و مقصد، بلامانع است.

انتقال فرزندان اعضای هیأت علمی

ماده 42:

انتقال همسر و فرزندان اعضای هیأت علمی به محل اشتغال آنها طبق ضوابط ویژه، صورت می گیرد. و این ضوابط توسط وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و تدوین و ابلاغ می شود.

انتقال دانشجویان ایرانی خارج از کشور

ماده 43:

انتقال دانشجویان ایرانی شاغل به تحصیل در خارج از کشور به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی داخل مطابق آیین نامه‌ای صورت می‌گیرد که در جلسه 229 مورخ 1374/3/28 شورای عالی برنامه‌ریزی تصویب و ابلاغ شده است.

ماده 44:

دانشجوی متقاضی انتقال باید درخواست انتقال خود را با ذکر مورد، حداقل 6 هفته قبل از شروع نیمسال تحصیلی به اداره آموزش دانشگاه مبدأ تسلیم نماید.

ماده 45:

دانشگاه مبدأ در صورت موافقت با انتقال، موظف است حداکثر، ظرف یک هفته، موافقت خود را همراه درخواست دانشجو و ریز نمرات او به دانشگاه مقصد ارسال دارد و دانشگاه مقصد مکلف است، حداقل دو هفته قبل از شروع نام‌نویسی، نظر خود را به دانشگاه مبدأ اعلام نماید.

تبصره:

در صورت موافقت با انتقال، کلیه سوابق دانشجو از دانشگاه مبدأ به دانشگاه مقصد ارسال و ارتباط دانشجو با دانشگاه مبدأ قطع می‌شود.

ماده 46:

در صورت انتقال فقط واحدهای گذرانده شده دانشجو که نمرات آنها 12 و یا بالاتر است پذیرفته می‌شود و پذیرفتن واحدهایی که نمره آنها کمتر از 12 است، بر عهده دانشگاه مقصد است. در هر حال حذف احتمالی واحدهای درسی دانشجوی انتقالی در حدودی مجاز است که وی امکان گذراندن واحدهای باقیمانده خود را در طول مدت مجاز تحصیل داشته باشد.

تبصره:

تمام نمرات درسی دانشجو در دانشگاه مبدأ اعم از قبولی و یا ردی و سوابق آموزشی دانشجوی انتقالی از لحاظ مشروطی، عیناً در کارنامه دانشجو ثبت و نمرات دروس پذیرفته شده، فقط در محاسبه میانگین کل او محسوب می‌شود.⁷

⁷ - به مصوبه بند 1 صورتجلسه بیست و نهمین جلسه شورای آموزشی موسسه آموزش عالی خاوران مراجعه فرمایید. (پیوست 2، بخش دانشجویان انتقالی، ردیف 4)

ماده 47:

مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی انتقالی توسط دانشگاه مقصد صادر می‌شود و در آن مدرک، تعداد واحدهای گذرانده شده دانشجو و مجموع واحدها در دانشگاههای مبدأ و مقصد، با ذکر میانگین نمرات آنها و سوابق تحصیلی دانشجو قید می‌شود.

ماده 48:

انتقال دانشجو در طول مدت تحصیل، در هر مقطع تحصیلی فقط یک بار مجاز است.

فصل نهم

دانشجوی مهمان

ماده 49:

در مواردی که دانشجو به طور موقت، ناگزیر به تغییر محل تحصیل خود باشد، می‌تواند با موافقت دانشگاه‌های مبدأ و مقصد، به عنوان دانشجوی مهمان، به طور موقت، برای مدت معین، محل تحصیل خود را تغییر دهد.

ماده 50:

مهمان شدن دانشجو در یک دانشگاه، مشروط بر این است که، دانشجو حداقل یک نیمسال تحصیلی خود را در دانشگاه مبدأ گذرانده باشد.

ماده 51:

مهمان شدن دانشجو در یک دانشگاه برای گذراندن یک یا چند درس به صورت تک درس با نظر دانشگاه مبدأ و موافقت دانشگاه مقصد بلامانع است.

ماده 52:

هر دانشجو در هر رشته می‌تواند حداکثر یک نیمسال در دوره کاردانی، یا دو نیمسال در دوره کارشناسی، در یک دانشگاه به طور تمام وقت، به صورت مهمان تحصیل کند. در هر حال نباید تعداد دروسی را که دانشجو به صورت مهمان (چه به صورت تمام وقت و چه به صورت تک درس) در یک یا چند دانشگاه گذرانده است، از 40 درصد کل واحدهای دوره تجاوز کند.

تبصره 1:

الحاقی مصوبه جلسه مورخ 86/10/22 شورای عالی برنامه ریزی : دانشگاه پیام نور، دانشگاه ها و موسسه های آموزش عالی غیر دولتی - غیر انتفاعی، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه جامع علمی - کاربردی (صرفاً برای دوره های نیمسال) و آموزشکده های فنی و حرفه ای مجازند نسبت به پذیرش دانشجوی مهمان برای دوره های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته تا دو نیمسال و برای دوره کارشناسی پیوسته تا چهار نیمسال اقدام کنند. در اینحال رعایت سقف 40 درصد واحدهای دوره برای دانشجوی مهمان الزامی نیست.

تبصره 2:

الحاقی مصوبه جلسه مورخ 86/10/22 شورای عالی برنامه ریزی:مهمان شدن دانشجویان دانشگاه پیام نور در دانشگاه ها و موسسه های آموزش عالی مذکور در تبصره 1 الحاقی و بالعکس بلامانع است .

تبصره 3:

انتخاب واحد دانشجوی، چه به صورت تک درس و چه به صورت تمام وقت، باید با اطلاع گروه آموزشی دانشگاه مبدأ و طبق شرایط دانشگاه مقصد باشد.

ماده 53:

واحدهایی را که دانشجوی مهمان در یک دانشگاه می گذراند، عیناً در کارنامه او در دانشگاه مبدأ ثبت می شود و نمرات آنها در محاسبات میانگین نیمسال و میانگین کل او منظور خواهد شد.

ماده 54:

مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی مهمان در هر صورت توسط دانشگاه مبدأ صادر می شود.

فصل دهم

تغییر رشته

ماده 55:

دانشجو در طول دوران تحصیل در مقطع کاردانی و کارشناسی می‌تواند، با داشتن شرایط زیر و موافقت گروه آموزشی ذی‌ربط از یک رشته به رشته دیگر در یک گروه آزمایشی و همان دانشگاه تغییر رشته دهد:

- 1- ادامه تحصیل متقاضی در رشته قبلی از نظر مقررات آموزشی بلامانع باشد.
- 2- حداقل $\frac{1}{6}$ و حداکثر $\frac{2}{3}$ واحدهای دوره را گذرانده باشد.
- 3- نمره آزمون ورودی متقاضی از نمره آزمون پایین‌ترین فرد پذیرفته شده در سهمیه و رشته مورد تقاضای در همان سال کمتر نباشد.
- 4- با توجه به حداکثر مدت مجاز تحصیل، امکان گذراندن واحدهای درسی مورد نیاز در رشته جدید را داشته باشد.

تبصره 1:

تغییر رشته دانشجویانی که به دستگاههای اجرایی خاص تعهد دارند، با رعایت کلیه شرایط این ماده و اعلام موافقت دستگاه اجرایی ذی‌ربط امکان‌پذیر است.

تبصره 2:

تغییر رشته به رشته‌هایی که در ضوابط گزینش آنها شرایط خاص پیش‌بینی شده است، موقوف به احراز شرایط مربوط است.

تبصره 3:

دانشجو در هر یک از مقاطع تحصیلی، تنها یک بار می‌تواند تغییر رشته دهد.

ماده 56:

تغییر رشته در مقاطع تحصیلی هم‌سطح، صورت می‌گیرد. در غیر این صورت، فقط از مقطع بالاتر به مقطع پایین‌تر، امکان‌پذیر است.

ماده 57:

در صورت موافقت با تقاضای تغییر رشته، دانشجو موظف است در اولین فرصت در رشته جدید نام‌نویسی کند و پس از نام‌نویسی، دانشجو حق بازگشت به رشته قبلی را ندارد.

تبصره:

اقدام نکردن دانشجو به نام‌نویسی در رشته جدید در وقت معین به منزله انصراف از تغییر رشته تلقی می‌شود و حق تغییر رشته تا پایان دوره از وی سلب می‌شود.

ماده 58:

دروسی که دانشجو در رشته قبلی گذرانده است در گروه آموزشی رشته جدید بررسی و معادل‌سازی می‌شود و فقط دروسی از وی پذیرفته می‌شود که به تشخیص گروه آموزشی، با دروس رشته جدید، اشتراک محتوایی داشته باشد و نمره هر یک از آن دروس نیز از 12 کمتر نباشد.

تبصره 1:

دروس پذیرفته شده در کارنامه دانشجو ثبت و نمرات آنها در محاسبه میانگین کل منظور می‌شود، ولی نمرات دروس پذیرفته نشده، بدون احتساب در میانگین، در کارنامه دانشجو باقی می‌ماند. در این حال، چنانچه میانگین کل واحدهای پذیرفته نشده او کمتر از 12 باشد، جمعاً به عنوان یک نیمسال مشروطی برای دانشجو در رشته جدید منظور می‌شود.

تبصره 2:

در صورتی که تعداد واحدهای دروس پذیرفته نشده دانشجو، در حدی باشد که امکان گذراندن واحدهای مورد نیاز رشته جدید را در طول مدت مجاز تحصیل، از وی سلب کند، با تقاضای تغییر رشته او موافقت نمی‌شود.

تغییر رشته اضطراری

ماده 59:

چنانچه دانشجو به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه در دوران تحصیل، دچار بیماری یا سانحه‌ای گردد که توانایی ادامه تحصیل در آن رشته و یا امکان بهره‌گیری از کارآیی حاصل از آن را طبق جداول نقص عضو از دست بدهد، می‌تواند با رعایت سایر مقررات به رشته دیگری متناسب با رشته خود در همان گروه آزمایشی که از لحاظ نمره آزمون ورودی نزدیک‌ترین نمره را دارد، تغییر رشته دهد. در این حال دانشجو از رعایت شرایط موضوع ماده 55 (باستثنای بند 1) و ماده 57 معاف خواهد بود.

تبصره 1:

در مواردی که دانشجو به دلایل نقص عضو و بیماری، توانایی ادامه تحصیل در هیچ یک از رشته‌های گروه آزمایشی مربوط را نداشته باشد، کمیسیون آموزشی دانشگاه پس از بررسی کامل مسأله، نسبت به تغییر رشته دانشجو به رشته‌ای در گروه آزمایشی دیگر تصمیم می‌گیرد.

تبصره 2:

الحاق یک تبصره به ماده 59 آیین نامه آموزشی در خصوص تغییر رشته اضطراری توام با انتقال مصوبه جلسه 405 مورخ 1379/10/4: در مواردی که ایجاب می‌کند یک دانشجو ضمن انتقال از یک موسسه به موسسه دیگر، الزاماً تغییر رشته دهد، انتقال توام با تغییر رشته امکان پذیر است. مشروط بر آنکه دانشجو شرایط انتقال و تغییر رشته توامان را داشته و هر دو کار به طور همزمان صورت گیرد. در حالتی که رشته مورد نظر در مبدا نباشد دانشجو منتقل می‌شود و بعد تغییر رشته می‌دهد. تغییر رشته در دانشگاه مقصد نیاز به تایید و موافقت دانشگاه مبدا ندارد. رای صادره جلسه 405 مورخ 1379/10/4 شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تغییر رشته توام با انتقال صحیح است به واحدهای مجری ابلاغ شود.

ماده 60:

(مربوط به دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد پیوسته)

تبصره:

(مربوط به دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد پیوسته)

ماده 61:

متقاضی تغییر رشته باید درخواست خود را همراه مدارک لازم، حداقل 6 هفته پیش از شروع نیمسال تحصیلی به اداره آموزش دانشگاه در محل تحصیل خود تسلیم نماید.

ماده 62:

تغییر رشته از مقطع کارشناسی به مقطع کاردانی بلامانع است. در این حال برای این گونه دانشجویان، حداکثر مدت مجاز تحصیل بر مبنای دوره کاردانی محاسبه و به ازای هر 20 واحد پذیرفته شده از دانشجو، یک نیمسال از طول تحصیل وی کاسته می‌شود.

فصل یازدهم

پذیرش واحدهای درسی

ماده 63:

- معادل سازی و پذیرش دروسی که قبول شدگان آزمون سراسری قبلاً در دانشگاهها یا دیگر مقاطع تحصیلی گذرانده‌اند با رعایت شرایطی به شرح زیر مجاز است:
- 1- دانشجویان با توجه به سوابق تحصیلی خود مجاز به شرکت در آزمون ورودی رشته جدید باشد.
 - 2- دانشگاه قبلی و مدارک تحصیلی آن مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.
 - 3- تحصیل دانشجویان در دانشگاه قبلی مطابق برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی باشد.
 - 4- محتوای آموزشی دروس گذرانده شده دانشجویان با دروس رشته جدید به تشخیص گروه آموزشی اشتراک محتوایی داشته و نمره هر یک از دروس از 12 کمتر نباشد.

تبصره 1:

معادل سازی و پذیرفتن دروس توسط گروههای آموزشی ذی ربط در دانشگاه پذیرنده انجام می شود.

تبصره 2:

نمرات دروس پذیرفته شده از دانشجویان در محاسبه میانگین نیمسال محسوب نمی شود ولی در محاسبه میانگین کل دانشجویان محسوب خواهد شد.

تبصره 3:

به ازاء هر 20 واحد از دروس پذیرفته شده دانشجویان یک نیمسال تحصیلی از حداکثر مدت مجاز تحصیل وی کاسته می شود.

فصل دوازدهم

فراغت از تحصیل

ماده 64:

دانشجویی که کلیه واحدهای درسی یکی از دوره‌های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی پیوسته را طبق برنامه مصوب و براساس مقررات این آیین‌نامه با موفقیت گذرانده باشد، فراغت‌التحصیل آن دوره شناخته می‌شود.

تبصره 1:

تاریخ فراغت از تحصیل، روزی است که آخرین نمره درسی دانشجوی توسط استاد به اداره آموزش دانشکده یا دانشگاه تحویل می‌شود.

تبصره 2:

با توجه به تبصره 1 و رعایت دقیق ماده 24 ضرورت دارد، هر دانشگاه در هر نیمسال، زمان خاصی را برای اعلام فراغت از تحصیل دانشجویان تعیین و مقدمات آن را فراهم سازد.

ماده 65:

میانگین کل نمرات دانشجو در پایان دوره تحصیل، باید حداقل 12 باشد، تا در رشته تحصیلی خود حسب مورد مدرک کاردانی یا کارشناسی دریافت کند. در صورتی که میانگین نمرات دانشجو از 12 کمتر باشد، چنانچه از نظر طول تحصیل مانعی نداشته باشد، می‌تواند حداکثر تا 20 واحد درسی از درسهایی را که با نمره کمتر از 12 قبول شده است در یک نیمسال تحصیلی (در دوره کاردانی) و 2 نیمسال تحصیلی (در دوره کارشناسی)، مجدداً انتخاب و آن درس را تکرار کند تا میانگین کل خود را جبران نماید.

در این صورت نمرات دروس تکراری علاوه بر نمرات قبلی، در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین کل نمرات او محسوب می‌شود^{۸-۹}.

⁸ - ابلاغیه شماره 22/10143 مورخ 85/10/12 راهکار اجرایی ماده 65 آموزشی دوره های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته: شورای گسترش آموزش عالی در جلسه مورخ 84/9/5 خود با تکمیل ماده 65 آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی در خصوص دانشجویانی که دارای میانگین کل کمتر از 12 (و بیشتر از 10) می‌باشند، به شرح ذیل موافقت به عمل آورد: به کمیسیون موارد خاص دانشگاه ها اختیار داده می‌شود تا به آن دسته از دانشجویان دوره های کاردانی، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته که از تاریخ 1384/7/1 به بعد دانش آموخته می‌شوند و همه درسهای برنامه مصوب دوره ذی ربط را گذرانده و میانگین کل آنها حداقل 10 است ولی پس از اعمال ماده 65 آیین‌نامه آموزشی مربوط میانگین کل نمره های آنان به 12 نرسیده است اجازه دهد طی حداکثر 2 نیمسال دیگر تعدادی از دروس دوره را با پرداخت هزینه (معادل دوره های شبانه) برای جبران میانگین کل نمره های خود بگذرانند.

در این صورت چنانچه میانگین کل دانشجو به 12 برسد، صدور مدرک رسمی مرتبط بلامانع است. در غیر این صورت دانشگاه موظف است مطابق ماده 30 و تبصره آن در آیین‌نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی با این دانشجویان رفتار کند.

تبصره 1:

دانشجویی که نتواند یا نخواهد از مقررات مذکور در این ماده استفاده کند یا علی‌رغم استفاده از آن نتواند کمبود میانگین کل نمرات خود را جبران نماید، در صورتی که مقطع تحصیلی او کاردانی است، از تحصیل محروم و اخراج می‌شود و در صورتی که در مقطع کارشناسی یا کارشناسی ارشد پیوسته باشد، براساس ماده 30 و تبصره آن می‌تواند با اخذ مدرک مقطع تحصیلی پایین‌تر فارغ‌التحصیل شود.

تبصره 2:

(مربوط به دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد پیوسته)

ماده 66:

این آیین‌نامه در 12 فصل، 66 ماده و 48 تبصره در جلسات 316 الی 339 شورای عالی برنامه‌ریزی مورد بررسی قرار گرفت و سرانجام در جلسه 339 مورخ 1376/2/14 به تصویب نهایی رسید و از تاریخ تصویب برای آن دسته از دانشجویانی که از سال تحصیلی 77-1376 وارد دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی می‌شوند لازم‌الاجرا است. و از این تاریخ به بعد تمام آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مغایر با آن برای این قبیل دانشجویان لغو می‌شود.

⁹ - ابلاغیه شماره 2/16897 مورخ 86/9/25 شامل 2 بند : (ادامه در صفحه بعد)
الف- دانشگاه /موسسه آموزش عالی می‌تواند نسبت به صدور مدرک مرسوم دانشگاهی برای آندسته از دانشجویانی که تا تاریخ 86/6/31 تمامی واحدهای درسی دوره را گذرانده اند ولی میانگین کل آنها بالاتر از 10 و کمتر از 12 می‌باشد اقدام کند . بدیهی است این افراد می‌توانند از تمامی مزایای قانونی مدرک مذکور از جمله شرکت در آزمون های سراسری مقطع بالاتر، دریافت دانشنامه و استخدام برخوردار شوند .
ب- به آندسته از دانشجویانی که بعد از تاریخ 86/6/31 تمامی واحدهای درسی دوره را گذرانده اند ولی میانگین کل آنها بالاتر از 10 و کمتر از 12 است اجازه داده می‌شود حداکثر طی دو نیمسال تحصیلی ، تعدادی از دروس دوره را که قبلاً با نمره کمتر از 12 گذرانده اند با پرداخت هزینه ای معادل شهریه دوره های شبانه (نوبت دوم) برای جبران میانگین کل خود مجدداً انتخاب کرده و بگذرانند . در صورتیکه اینگونه دانشجویان بعد از دو نیمسال تحصیلی موفق به جبران میانگین کل نشوند ، صرفاً می‌توانند گواهینامه گذراندن واحدهای درسی دوره را دریافت نمایند .